

Infekcije kod imunokompromitovanih

Imunodeficijencije

- Primarne imunodeficijencije
  - Defekti neutrofila
  - Humoralni: poremećaj B ćelija
  - Humoralni: Komplement
  - Ćelijski: T ćelije
  - Kombinovana teška imunodeficijencija
- Sekundarne imunodeficijencije
  - AIDS
  - Neutropenija
    - Post-transplantaciono
    - Transplantacija kosne srži
    - Hemioterapija
  - Splenektomija
  - Imunosupresivna terapija

Primarne imunodeficijencije - patogeni -

- Poremećaji humoralne imunosti

- Inkapsulirane bakterije
  - *S. pneumoniae*
  - *H. influenzae*
  - *N. meningitidis*
  - *S. aureus*
- Enterovirusi
- Mikoplazme

- Poremećaji neutrofila

- *S. aureus*, *Candida*,
Aspergillus

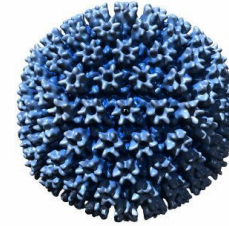
- Poremećaji celularne imunosti

- intracelularne bakterije
  - *Mycobacterium spp*,
Salmonella, *Listeria*,
Legionella
- Virusi
  - Herpes, virusne infekcije respiratornog i GIT-a
- Gljivice i protozoe
  - *Candida*, *Aspergillus*,
Pneumocystis,
Cryptococcus,
Cryptosporidium,
Toxoplasma

Virusne infekcije kod imunokompromitovanih

- **Prave oportunističke viruse**
  - one koji nisu patogeni kod imunokompetentnih osoba, ali izazivaju ozbiljne infekcije kod imunokompromitovanih (CMV, JC, BK)
- Viruse koji izazivaju **samo-ograničavajuće bolesti kod imunokompetentnih osoba, ali mogu izazvati ozbiljne i dugotrajne infekcije imunokompromitovanih**
  - HSV, RSV, virus parainfluenzae

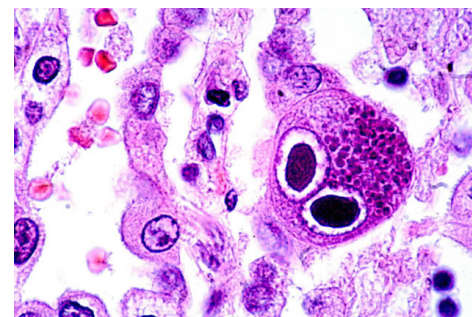
Cytomegalovirus (CMV)- Kliničke manifestacije

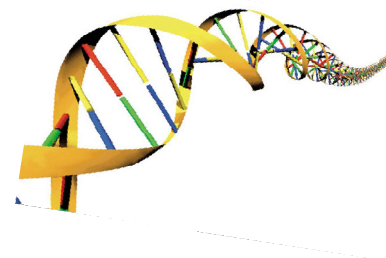
- Diseminovana infekcija
  - transplantirani, posebno kosne srži
- Pneumonia
  - transplantirani
- Kolitis, ezofagitis, gastritis
  - AIDS
- Hepatitis
  - Transplantirani
- Retinitis
  - AIDS
- Encefalitis, encefalopatije, radikulomijelitis, neuritis perifernih nerava
  - AIDS
- Nefritis
  - transplantirani solidni organi
bubreg na pr.

Cytomegalovirus – laboratorijska dijagnostika

1. Izolovanje virusa u kulturi ćelija
2. "Shell vial" metoda
3. Histološko i citološko ispitivanje
4. Imunohistohemijske metode:
  - Tehnika imunofluorescencije (IF)
  - Tehnika imunoperoksidaze (IP)
5. Test antigenemije (dokazivanje matriksnog pp65 Ag)

Cytomegalovirus – laboratorijska dijagnostika

6. Molekularno-biološke tehnike

- PCR
- Kvantitativni PCR – određivanje “viral load”
- RT-PCR - za otkrivanje iRNK koje ukazuju na aktivnost infekcije
- NASBA – otkrivanje iRNK za kasni protein CMV (pp67), koja se prepisuje samo u toku aktivne infekcije

7. Serološke metode - ELISA

Laboratorijska dijagnostika CMV infekcije

Metode koje imaju značaj u **predviđanju nastanka simptomske infekcije** kod transplantiranih pacijenata i obolelih od AIDS-a, takođe imaju značaj i u **praćenju uspešnosti antivirusne terapije**:

- Test antigenemije (kvantitativan)
  - Kvantitativan PCR
  - RT-PCR
  - NASBA
-
- **Serološka dijagnostika** – značajna samo u pretransplantacionoj proceni davaoca i primaoca

Terapija CMV infekcija

- Postoji specifična antivirusna terapija: ganciklovir, foscarnet, cidofovir
- Negativni efekti antivirusne terapije – toksičnost za bubrege i kostnu srž (neutropenija), mogućnost razvoja rezistencije na lek

Značaj tkz. “pre-emptive” terapije – terapija koja se uvodi neposredno pre pojave simptoma CMV infekcije

Epstein-Barr virus (EBV)- kliničke manifestacije

- Posttransplantacioni limfoproliferativni poremećaj, limfomi transplantirani
- Limfom CNS-a, non Hodgkin limfomi
AIDS
- Limfocitna intersticijalna pneumonia
AIDS
- Aplastična anemija, hipogamaglobulinemija, agranulocitoza
limfoproliferativni sindrom vezan za X hromozom

Herpes simplex virus (HSV)- kliničke manifestacije

- Teške mukokutane infekcije
- Ezofagitis
- Pneumonia
- Retinitis
- Meningoencefalitis

Varicella-zoster virus (VZV)

- Herpes zoster (lokalizovan ili generalizovan)
- Retinitis
- Meningoencefalitis

Humani herpesvirus 6 (HHV-6) i 7 (HHV-7) kliničke manifestacije

- Encefalitis, supresija kostne srži i hepatitis – kod transplantiranih pacijenata
- Povezani sa CMV infekcijom

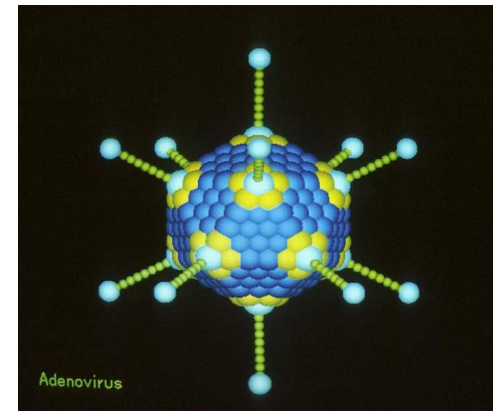
Humani herpesvirus 8 (HHV-8) - KSV (Kapoši sarkoma virus)

- Prvi put otkriven kod obolelih od AIDS-a, kasnije povezan i sa infekcijom primalaca bubrega
- Kaposi' s sarkom
- Poseban oblik limfoma kod obolelih od AIDS-a
Castelmanova bolest

Adenovirusi- kliničke manifestacije kod imunokompromitovanih

- Diseminovana infekcija
  - Hepatitis (često sa fatalnim ishodom)
  - Pneumonia
  - Hemoragični cistitis (primaoci bubrega)
-
- U prva 4 meseca posle transplantacije, u AIDS-u i kod urođenih imunodeficijencija

Polyomaviridae - JC virus i BK virus

JC virus

- Progresivna multifokalna leukoencefalopatija (PMLE) kod obolelih od AIDS-a
- Poremećaji motorike, vida, govora

BK virus

- Otkriven 1971. godine u urinu primaoca bubrega
- Ime mu potiče od inicijala pacijenta kod kojeg je prvi put otkriven
- Izaziva hemoragični cistitis

Parvoviridae - Parvovirus B19

Kod imunokompromitovanih – aplazija crvene krvne loze

Paramyxoviridae

- **Respiratorni sincicijalni virus (RSV)**
  - Pneumonia
  - Perzistentna respiratorna bolest
- **Morbili virus**
  - Pneumonia
  - Encefalitis
  - Diseminovana infekcija

Picornaviridae

- **Enterovirusi**
  - Hronični meningoencefalitis (kod urođene hipogamaglobulinemije)

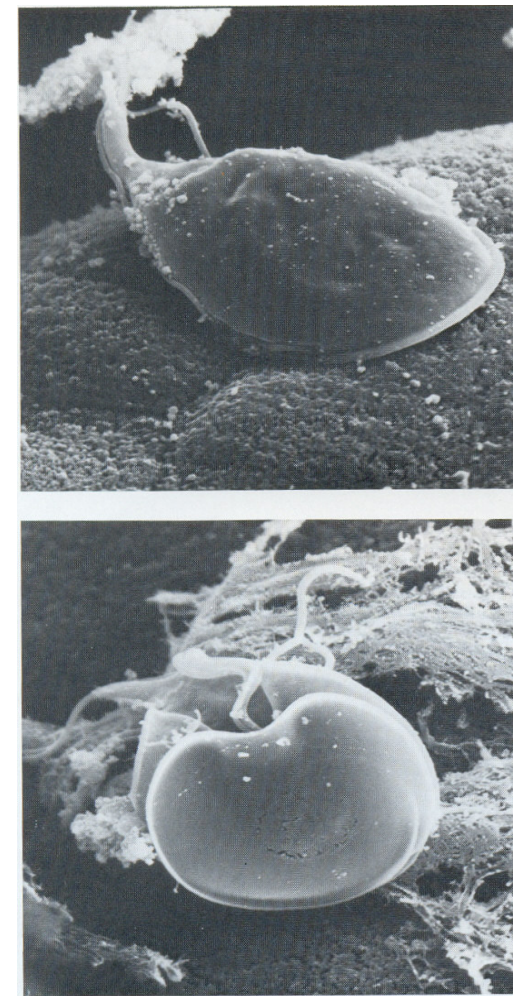
Parazitarne i gljivične infekcije imunokompromitovanih

Giardia lamblia

- Imunodeficijentni su predisponirani za nastanak infekcije:
  - hipogamaglobulinemija
  - smanjena produkcija sekretornih IgA
  - gastrična ahlorhidrija
  - gastrektomija

Dg Entero test, biopsija

#Prezeto iz: Garcia LS, Bruckner DA. Diagnostic medical parasitology. 3th ed. Washington D.C.: ASM Press; 1997.

FIGURE 3.2 *Giardia lamblia* trophozoites on the mucosal surface. (Scanning electron micrographs courtesy of Marietta Voge.)

Toxoplasma gondii

- Kod imunokompromitovanih infekcije CNS, naročito AIDS (difuzne encefalopatije, meningoencefalitis ili masivne lezije mozga)

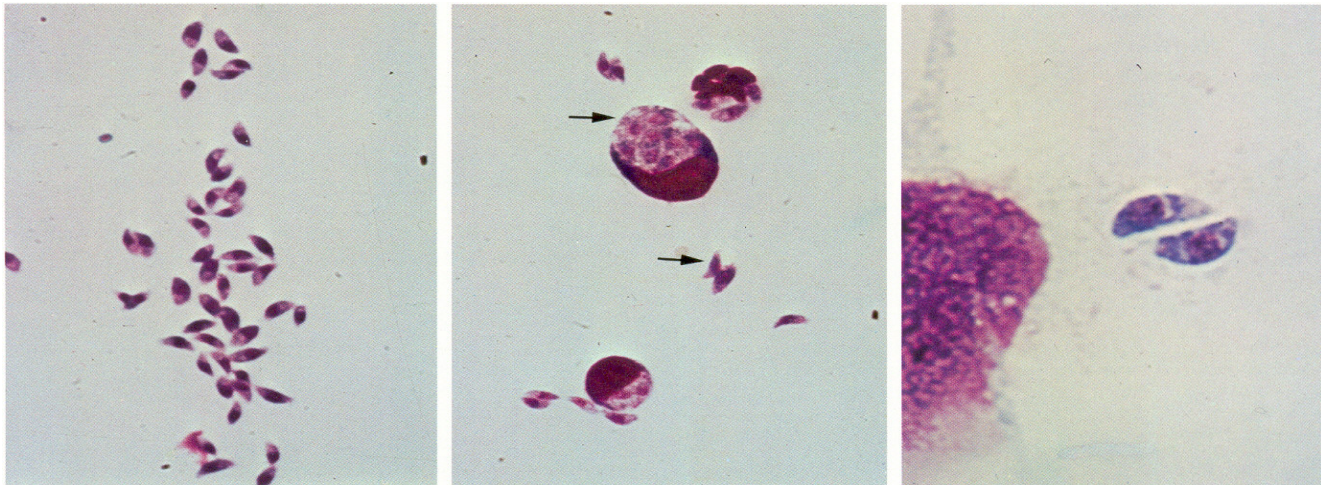
Dg Serologija: povišen nivo IgM i IgG u serumu, ali i u CST u skladu sa kliničkom slikom

Molekularne tehnike: PCR, RTPCR

Izolacija uzročnika

Slika: Trofozoiti *T. Gondii*

#Preuzeto iz: Yamaguchi T. A colour atlas of clinical parasitology. 1st ed. London: Wolfe Medical Publications Ltd; 1981.

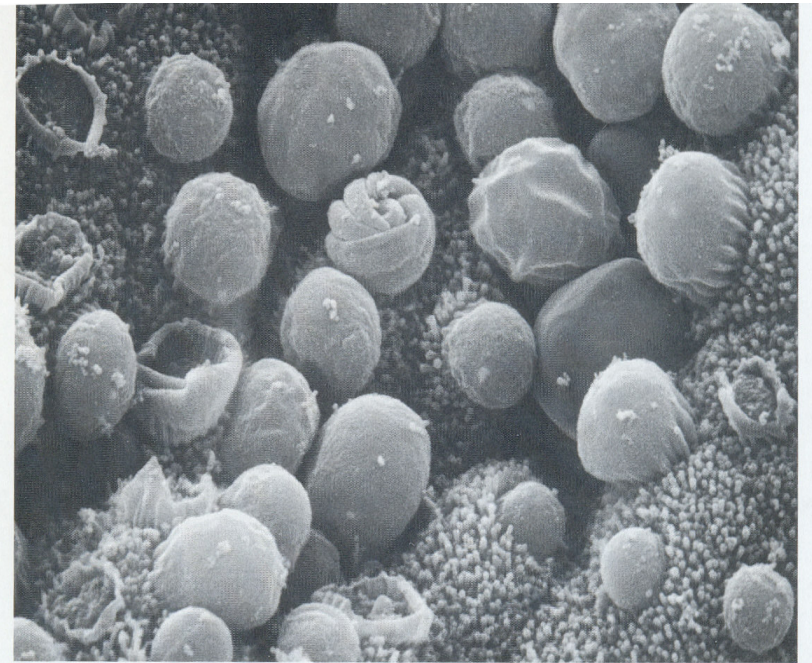

Cryptosporidium parvum

- Kod imunokompromitovanih dijareje sa gubitkom do 10l/dan
- Diseminovane forme - drugi organi
- AIDS - respiratorna bolest (terapija nije efikasna)

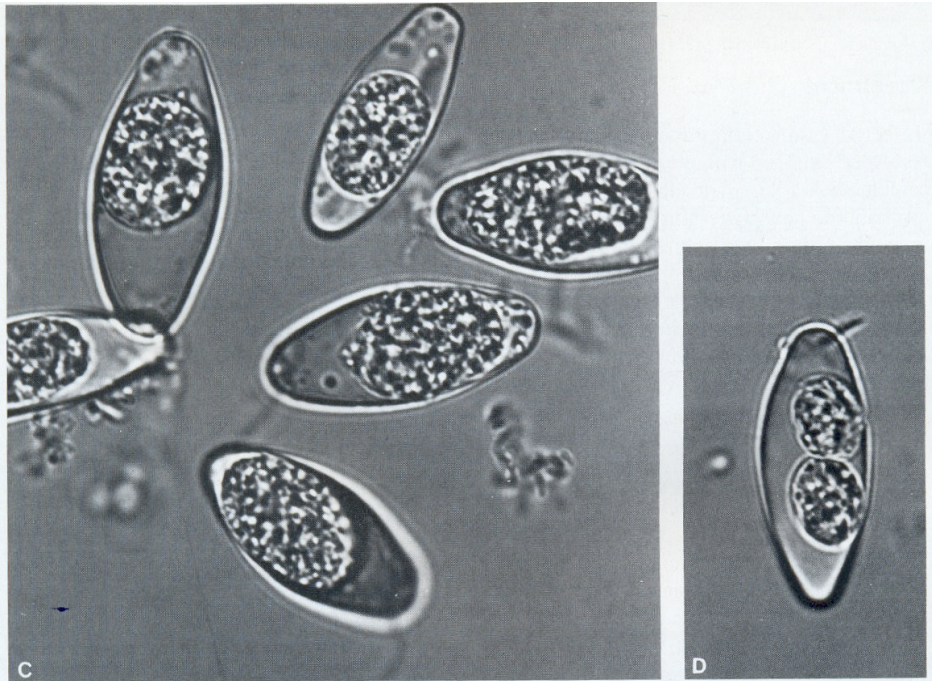
Dg Detekcija Ag – imunološke tehnike
Bojeni preparat Kynion bojenje
(modifikovan ZN)
Bioptati - HE bojenje

#Prezeto iz: Garcia LS, Bruckner DA. Diagnostic medical parasitology. 3th ed. Washington D.C.: ASM Press; 1997.

Scanning electron micrograph of *Cryptosporidium parvum* on the intestinal mucosal surface (courtesy of Dr. William L. Current, Lilly Corporate Center, Indianapolis, Indiana).

Isospora belli

FIGURE 4.10 *Isospora belli*. (A and B) Oocysts photographed by phase-contrast microscopy ($\times 2,000$); (C and D) oocysts photographed by light microscopy ($\times 3,000$). (Courtesy of William Current.)

- Kod imunokompromitovanih teške forme dijareje, bolovi u stomaku

Dg biopsija!

Pregledom stolice mogući lažno negativni rezultati $\approx$ mali broj oocista

PVA narušava morfologiju

#Prezeto iz: Garcia LS, Bruckner DA. Diagnostic medical parasitology. 3th ed. Washington D.C.: ASM Press; 1997.

Strongyloides stercoralis

- Kod imunokompromitovanih (leukemija, limfomi, TBC, transplantirani, sistemski lupus erythematosus, različite gljivične infekcije)
- **diseminovana strongiloidoza** $\approx$ naseljavanje organa koji nisu zahvaćeni životnim ciklusom
- **hiperinfekcija** $\approx$ transformacija L2 u L3: metaboliti kortikosteroida (ecdysteroidi) kao aktivator presvlačenja larve

Dg uzorak stolice - često negativan
serologija IFT, ELISA
Entero test

Slika: ženka, mužjak, rabditiformna larva L2

#Preuzeto iz: Yamaguchi T. A colour atlas of clinical parasitology. 1st ed. London: Wolfe Medical Publications Ltd; 1981.

Candida sp.

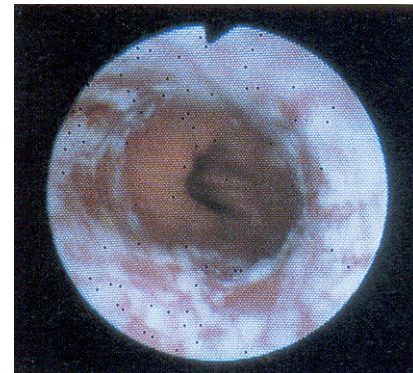
Najčešća gljivična infekcija kod imunokompromitovanih pacijenata !

- **Hronična mukokutana kandidoza:** česta kod dece sa oštećenjem T ćelijske imunosti (sluzokože, koža, nokti, dlake)
- **Orofaringealna kandidoza:** dijabetes, terapija antibioticima, kortikosteroidima, naročito HIV
- **Gastrointestinalna kandidoza:** posle operacija u abdomenu, maligniteti, AIDS,
- **Sistemska kandidoza:** može da se diseminuje iz gastrointestinalnog fokusa

Dg u pravo vreme! Dif. dg - bakterijske infekcije

Fig. 28.12 Chronic mucocutaneous candidiasis in a child with impaired T cell response to antigens. (Courtesy of MJ Wood.)

Fig. 28.13 *Candida* esophagitis. Endoscopic view showing extensive areas of whitish exudate. (Courtesy of I Chesner.)

Cryptococcus neoformans

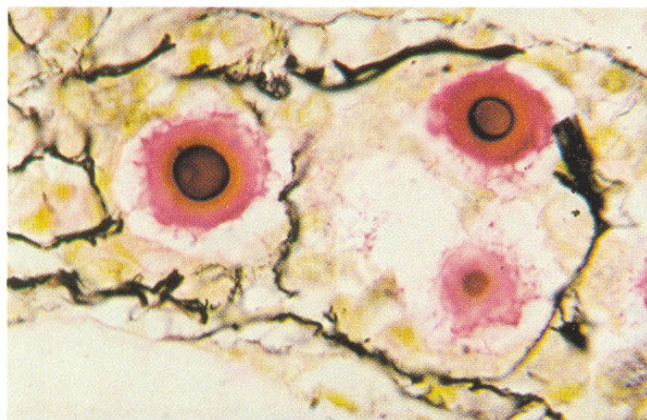
Kod pacijenata sa oštećenim ćelijskim imunitetom, HIV/AIDS

- **Pneumonija**
- **Meningoencefalitis**
- **Mogu biti zahvaćeni koža, kosti, zglobovi**

Dg CST tuš preparat

Latex aglutinacija za detekciju Ag

#Preuzeto iz: Frey D, Oldfield RJ, Bridger RC. A colour atlas of pathogenic fungi. 2nd ed. London: Wolfe Medical Publications Ltd; 1979.

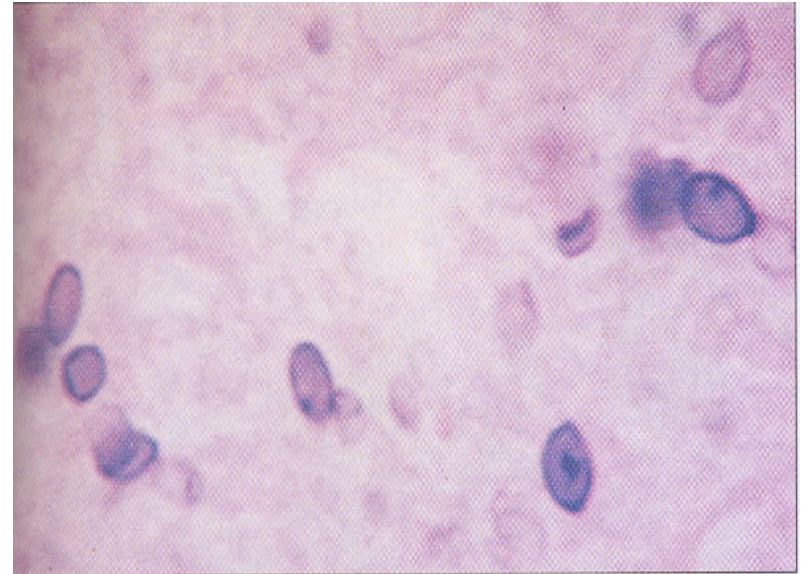
51.4 Lung tissue, yeast cells. Mayer's mucicarmine. 700×

Histoplasma capsulatum

Kod imunokompromitovanih infekcija može da nastane godinama nakon izloženosti agensu

- Inhalacijom, spore u alveolama, limfnim putem do limfnih čvorova

Dg histopatološki pregled biopsije kostne srži i limfnih čvorova

Slika: *H. Capsulatum* u plućima. MS bojenje.

#Preuzeto iz: Mims C, Playfair J, Roitt I, Wakelin D, Williams R. Medical microbiology. 2nd ed. London: Mosby; 1998.

Aspergillus sp.

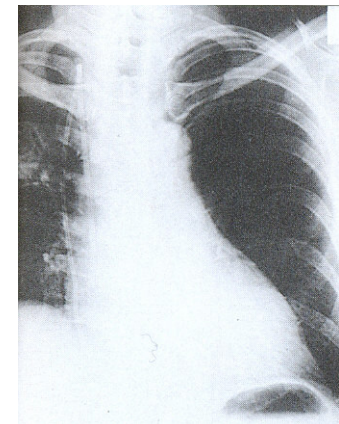
Često fatalna bolest kod imunokompromitovanih (neutropenija, kortikosteroidi)

- Inhalacijom, pluća
- Diseminacija CNS i srce kod 25%

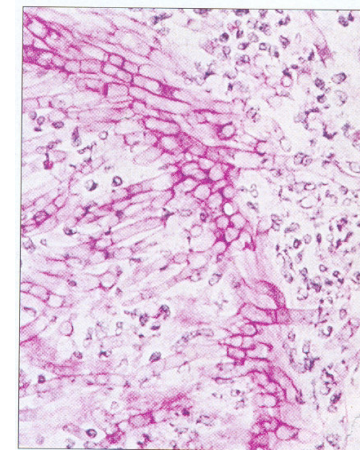
Dg histopatološki pregled biopsije pluća i drugih organa

Detekcija Ag

Izolacija: čest kontaminant

Fig. 28.17 Chest radiograph showing invasive aspergillosis in the right lung of a patient with acute myeloblastic leukemia. (Courtesy of C Kibbler.)

Fig. 28.18 Numerous septate hyphae invading a blood vessel wall in cerebral aspergillosis. Periodic acid-Schiff stain. (Courtesy of WE Farrar.)

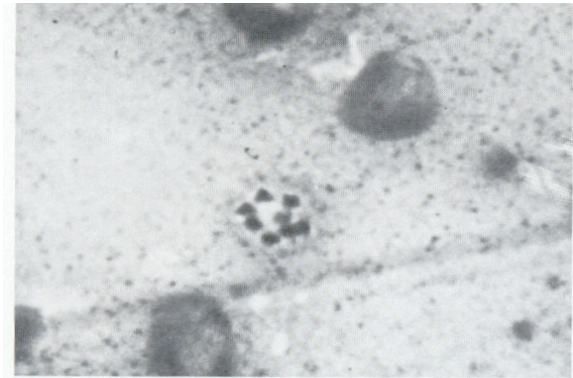
Pneumocystis carinii

Kod pacijenata sa oštećenim ćelijskim imunitetom, imunosupresivna terapija kod transplantiranih, HIV/AIDS

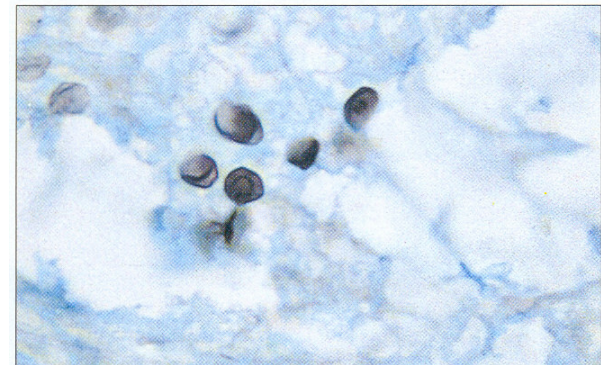
- Pneumonija (reaktivacija endogenih sojeva)

Dg sputum NE!

Obavezno BAL, biopsija pluća

FIGURE 6.9 *Pneumocystis carinii* trophozoites from an open lung biopsy specimen stained with Giemsa. (From A Pictorial Presentation of Parasites: A cooperative collection prepared and/or edited by H. Zaiman.)

Fig. 28.19 Darkly staining cysts of *Pneumocystis carinii* in an open lung biopsy from an AIDS patient with pneumonia. Grocott silver stain. (Courtesy of M Turner-Warwick.)

#Preuzeto iz: Mims C, Playfair J, Roitt I, Wakelin D, Williams R. Medical microbiology. 2nd ed. London: Mosby; 1998.

Bakterijske infekcije kod imundeficijentnih – M. tuberculosis (MTB)

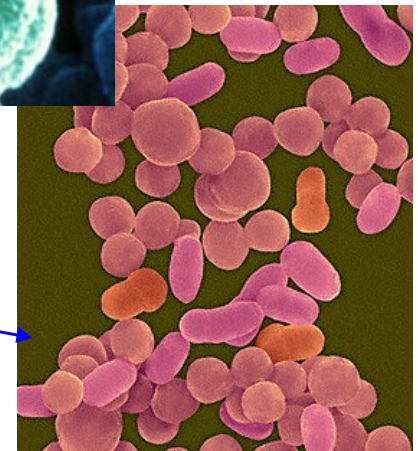
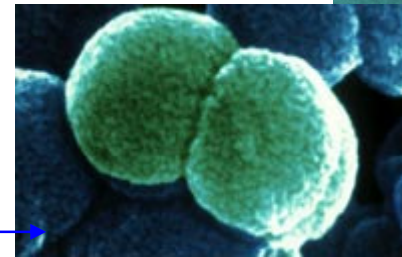
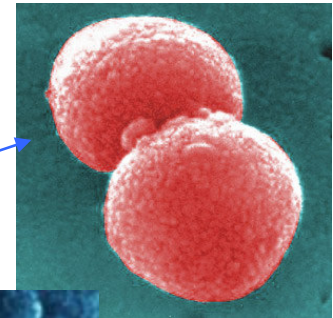
- HIV/AIDS: 2-10% godišnji rizik
  - Najčešće u pitanju reaktivacija stare infekcije
- Hronična stanja imunosupresije (hemioterapija, transplantacija i dr.)
  - Reaktivacija najčešća
- Klinički simptomi
  - Rapidna progresija bolesti u slučaju primarne infekcije
  - Reaktivacija: subfebrilno stanje, noćno znojenje, gubitak u težini
  - Ekstrapulmonarne manifestacije češće kod HIV + kako broj CD4+ pada
- Intrahospitalne pneumonije
  - Kod AIDS pacijenata koji su imali negativan nalaz ZN bojenja sputuma

Mycobacterium avium-intracellulare **(MAI) kompleks**

- *M. avium* - “TB kod ptica”
- *M. intracellulare* - atipični humani izolati
  - Ubikvitarne (zemlja, voda, hrana, životinje)
- Klinička slika
  - Plućne infekcije kod HIV + pacijenata
  - Diseminovane infekcije kod poodmaklog AIDS -a ($CD4 < 0.1 \times 10^9/l$)
  - T°, noćno znojenje, gubitak u težini – posledica masivne infiltracije organa
- Dijagnoza
  - Izolacija klasična (1-4 nedelje), automatizovani sistemi
  - Molekularne tehnike: PCR
- Terapija
  - Problem: rezistencija na antituberkulozne lekove

Infekcije izazvane inkapsuliranim bakterijama

- Immunodeficijencije izazvane
  - Splenektomijom
  - Urođenom deficijencijom komplementa
  - Hipogamaglobulinemijom
- Uzročnici- inkapsulirane bakterije:
  - *N.meningitidis*
  - *S.pneumoniae*
  - *H.influenzae*
- Infekcije:
  - Sepsa
  - Meningitis
- Prevencija
  - Vakcinacija je indicirana u brojnim stanjima stanjima imunodeficijencije

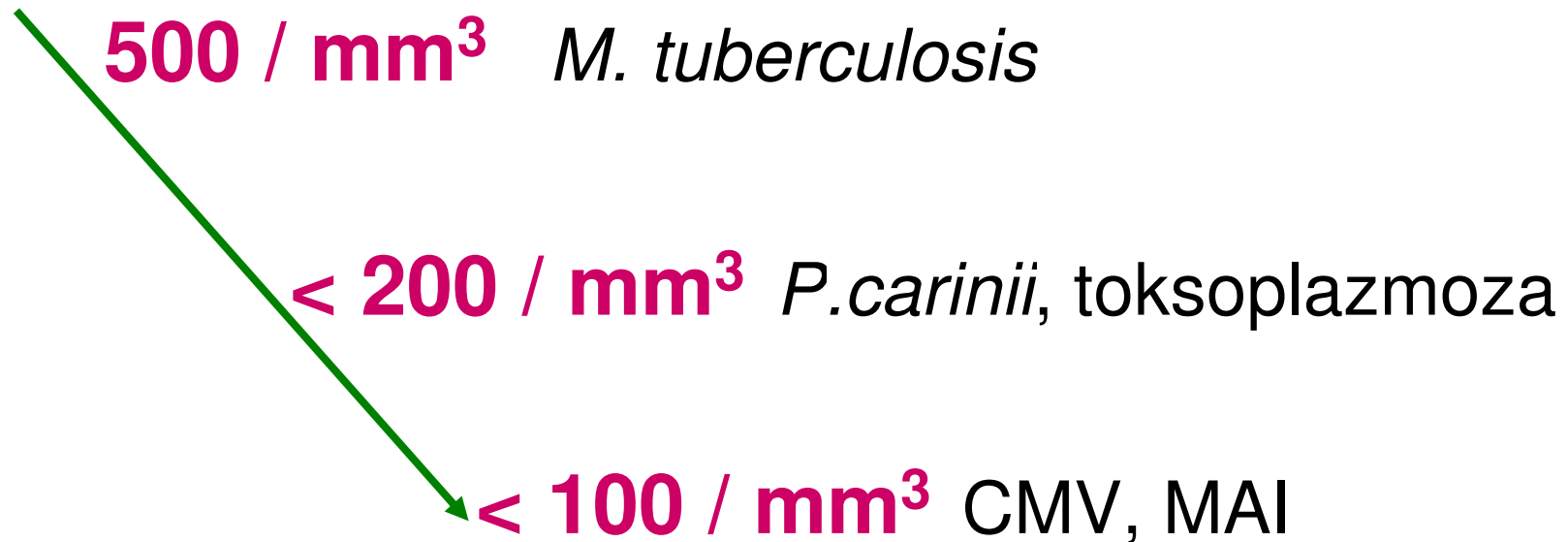

Najčešće infekcije kod HIV / AIDS pacijenata

virusi	CMV	retinitis, kolitis, encefalopatije
	EBV	non Hodgekin limfomi, Burkittov limfom, imunoblastom
	HHV8	Kapoši sarkom, limfomi, Kastlemanova bolest
bakterije	MTB	tuberkuloza pluća i drugih organa
	MAI	plućne i diseminovane infekcije
paraziti i gljivice	<i>Candida</i>	ezofagealna, GIT kandidoza
	<i>P.carinii</i>	pneumonija
	<i>C.neoformans</i>	meningitis
	<i>T.gondii</i>	meningitis, horioretinitis

AIDS

- Spektar infekcija je u korelaciji sa progresijom bolesti (broj CD4+ limfocita) Primer:

- Broj CD4 + povećan zbog HAART – a
- Profilaksa se može dati u slučaju pada CD4+ za PCP, MAI, CMV (imunorekonstitutivna terapija)

AIDS – dijagnostički problemi

- Mnogi uzročnici se ne mogu ili se teško kultivirati
- Često nemoguće uzeti materijal (intrakranijalni proces)
- Polimikrobne infekcije su pravilo!
- Serologija – ograničena primena
- Detekcija antigena i gena (PCR, DNA probe) često neophodna za dijagnozu bolesti
- Često neophodno uzimanje biopsije radi dijagnoze

HAART terapija – značaj: mnoge oportunističke infekcije se ređe sreću u toku HIV / AIDS -a

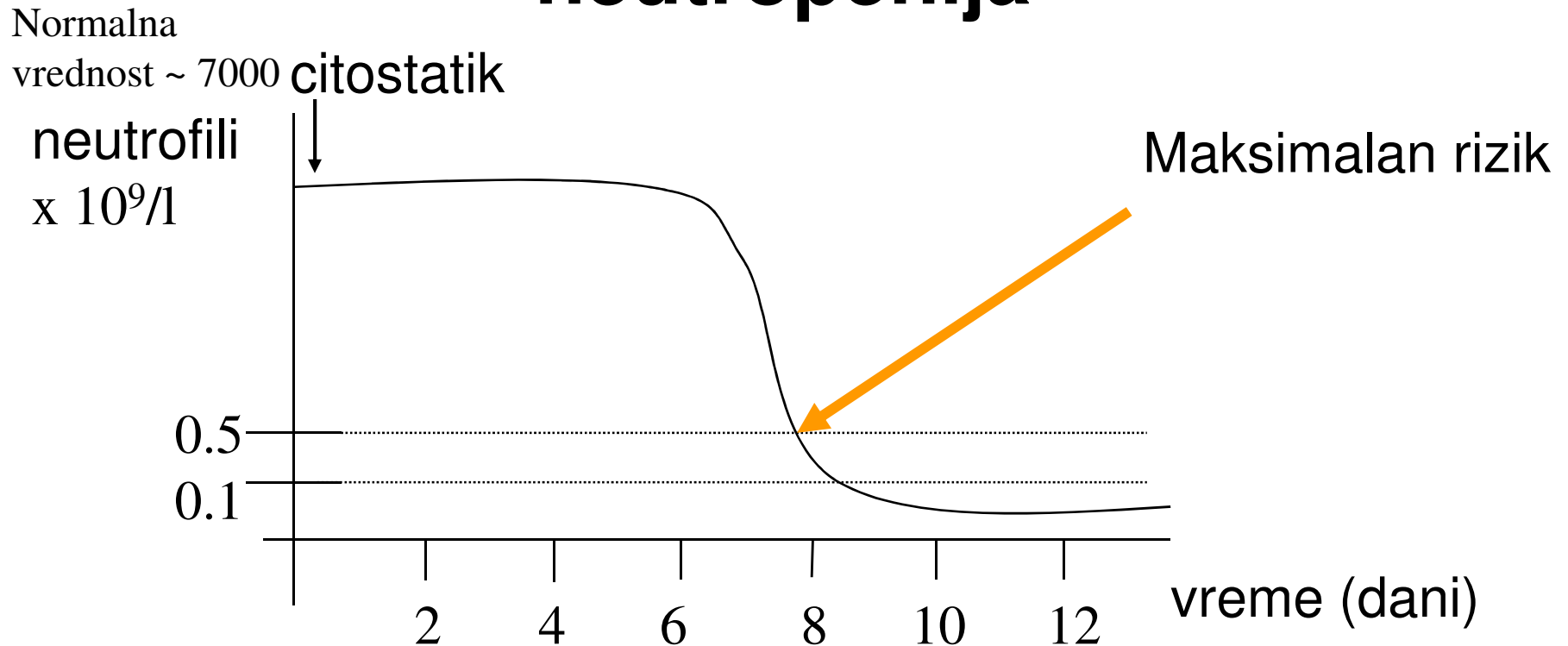
Najčešće infekcije kod transplantiranih pacijenata

Virusi	CMV	Solidni organi: pneumonija, GIT, hepatitis, transplantiran organ, diseminovane forme Kosna srž: teške pneumonije
	EBV	post transplantacione limfoproliferativne bolesti, limfomi (posle par godine)
	VZV	Primarna inf.: teški oblici sa encefalitisom, pneumonijom Herpes zoster - česte epizode
	HSV	teške diseminovane forme, česte reaktivacije
	HHV 6 i 7	CNS manifestacije, encefalitis, uticaj na CMV reaktivaciju
Bakterije	MTB	tuberkuloza pluća i drugih organa
Paraziti i gljivice	<i>Candida</i>	ezofagealna, GIT kandidoza
	<i>Aspergillus</i> i dr.	teške pneumonije i diseminovane infekcije
	<i>P.carinii</i>	pneumonija - prevencija
	<i>T.gondii</i>	meningitis, horioretinitis

Najčešće infekcije kod pacijenata sa hematološkim malignitetima

bakterije	razne ekstracelularne bakterije	pneumonije
	<i>S.aureus</i>	razne infekcije - rane, pneumonije, sepsa
	mikoplazme, hlamidije	atipične pneumonije
	<i>C.difficile</i>	dijareja, pseudomembranozni kolitis
paraziti i gljivice	<i>Candida</i> spp.	GIT, diseminovana kandidoza
	Ostale gljivice	respiratorne i druge infekcije
	<i>Aspergillus</i> spp.	plućne i sistemske infekcije
	<i>P.carinii</i>	plućne infekcije - profilaksa
virusi	manji značaj u odnosu na druge uzročnike	

Stečena imunodeficijencija - neutropenija -

Važna je pravovremena i adekvatno “dozirana” hemioterapija !

- $< 0.5 \times 10^9 / l$ rizik od infekcije
- $< 0.1 \times 10^9 / l$ visok rizik od infekcije i septicemije

Problemi dijagnostike kod neutropeničnih pacijenata

- Problem lokalizacije infekcije - odsustvo gnojne infekcije
  - retko je T° znak bolesti
- Febrilna neutropenija - ne smeju se čekati rezultati kultivisanja
- URGENTNO se daje terapija
- Mere prevencije:
  - poželjno imati HEPA filtere po sobama ili UV lampe
  - izolacija pacijenata
  - dekontaminacija GIT-a